

Posilna v državi SHS paviljirana.

Naročnina listu: Celo leto K 120.—, pol leta K 60.—, četrt leta K 30.—. Izven Jugoslavije: Celo leto K 150.—. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravištvu sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Telefon št. 220.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Posamezna številka stane 1 kron

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravištvu je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. — Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprite reklam so poštnine proste. — Telefon št. 2.

113. številka.

Maribor, dne 10. oktobra 1921.

Letnik XIII.

Društvo patrijotov.

Diktatura radikalno-demokratske klike je utrdila svoje pozicije s tem, da je javnost ostrasila z drugo diktaturo, ki naj bi bila komunistična. Vsi mogoči listi so tekmovali v tem, da orisejo rdečo nevarnost v kolikor mogoče žarkih barvah, med tem je pa vlada s svojim silnim pritiskom in favoriziranjem vseh okrutnosti in nezakonitosti svojih organov spravlja delavske sioje v obup ter naravnost izživlja in vabila k raznim izgreedom.

Balkan je že od nekdaj torišče izgrediv in to od zgoraj, kakor od spodaj. Vlade ne znajo podati ljudstvu vere v zakone in pravico ter s silo in orožjem rešujejo vsak socialni problem, ki raste vladajočim klikam preko glave. Balkan ne pozna evolucijskega političnega razvoja, kdor ima moč, je patrijot in nosi orožje, kdor je podložen, pa orožje izgubi in ker v oboroženi vladajoči kasti ne vidi pravice in predpogojev za skupno državljansko enakopravnost, komaj čaka, da se oboroži ter s tem dobi moč in oblast če ne nazaj, pa vsaj v svojo osebno varstvo proti tistim, ki z orožjem obveljavljajo svojo vlado in svoje zakone. Iz teh razmer se nam je na Balkanu ohranilo odmetništvo ali hajduštvo, pri nas, po novem Balkanu, pa je ljudstvo navajeno na drug način prednašati svoje težnje in ne prenaša metod, ki se od strani upravnih organov po starem Balkanu izvajajo.

Vlada tega ni razumela in je od prvega načrta o „redu in radu“ pa do zadnje „izjemne“ odredbe obravnavala delavsko in hajduško vprašanje v enem poglavju. V vseh smereh naše zakonodaje in državne uprave nam manjka enotnosti, samo v vprašanju socialnih teženj, razrednih protestov, razrednobojnih sredstev in — hajduškega vprašanja je policajdemokracija z njo započela ter dala svojim organom na popolnoma prosto uporabo gotove odredbe, po katerih se lahko vse povprek sumiči in preganja iz pravega in glavnega namena, da se s tem sterc politični odpor in da klika samoderžev, dobi popolnoma proste roke.

Iz te enotno-izjemne zakonodaje v rokah ogromnega aparata policijskega ustroja od policajministra pa do zadnjega pandurja navzdol se je izemila kasta patrijotov po poklicu in po ambiciji, ki z vsemi sredstvi išče odihla.

Po južni Srbiji so odmetniki, po prečanskem svetu pa komunisti in v zasledovanju enih in drugih je pot v patrijotično in državno družbo.

Zasledovanje komitov in pravih roparjev je precej nevarno in naporno, žandarmerijski in policijski aparat trpi na raznih hibah, komitov je vedno več, zločini so na dnevnem redu, ker se pač večji del patrijotov in patrijotičnih kandidatov skuša in znaša nad mirnimi prebivalci po vaseh ter jih proglašajo za odmetniške pomočnike in prijatelje. Tako zasledovanje je prav udobno, uspešno, pri tem pa dovolj zaslužno in patrijotično in celo potrebno, ker če bi se ti voi vrgli na prave komite, bi teh enkrat zmanjkalo in potem ne bi bilo več tako lahko, postati „patrijot.“

V „prekem“ svetu, to je pri nas, je isto. Bog varuj, da bi državotvorni skrbeli za socialni napredek! Bog varuj, da bi začeli z etično vzgojo med najširšimi sloji ter prenehali s prosiljenjem nasilja, ki vabi in miče k posnemanju! Bog varuj, kaj takega! Delavstvo bi se pomirilo, pokret razrednega boja bi izgubil svoje ostrine, začel bi se pravi evolucijski razvoj, nehali bi pa morala brezvestna eksploatacija itd. Do tega pa seveda ne sme priti. Ostati mora najsilnejše izkoriščanje in izžemanje, delavstvo se mora postaviti izven zakona, kontrolirati z „politijsko knjižico“, žaliti in teptati na vse mogoče načine, da

ga kapitalist lahko brezvestno izkorišča in pa da ostane v permanentnem razburjenju, ki vodi do izgrediv.

Za prestiž „večine“.

Le zadnjič smo poročali o protestu pravnih zastopnikov povodom vidovanskega atentata zaprtih komunistov ter povdarjali, da zahteva ugled državne oblasti, da se prejkoprej dvigne zastor te tajstvene preiskave. Odvetniški protest se v prvi vrsti nanaša na nezakonitosti v zavlačevanju samem in postopanju preiskovalnih oblasti, ki gredo tako daleč, da branitelji še do danes niso obveščeni o podrobnostih obtožbe ter da se jih ovira pri zbiranju branilnega materiala.

Stvar je že tako sumljiva in očrnjena, da se pojavljajo glasovi, ki zahtevajo parlamentarno anketo, da zadevo preišče ter se zato zavzame, da se s strogo zakonitim in nepristranskim postopanjem čimprej napravi konec in ne odpusti razvoja v kako afero, ki bi bila zopet nam na škodo doma in v svetu.

Ti glasovi odmevajo celo iz „Tribune“, ki piše o »brezkrajni preiskavi in o »pozabljenem atentatu«.

Poštena in pravico ljubna javnost se zgraža, beograjske „Novosti“ pa skušajo to dosedanje postopanje oprati z zares klasično argumentacijo:

»Ne sme se nikdar izgubiti iz vida, da so komunistični poslanci predani sodniji, da so jim mandati uničeni, da

ki so potrebni za patrijotična dela patrijotičnih elementov.

je donešen zakon o zaščiti države in da so podvzete še razne druge mere (!) vsled prvotnega ugotovljenja, da so bili poslanci v zvezi z atentatom in da se je bil atentat rezultiral iz določil poslaniškega kluba. Za parlament bi bilo škodljivo, če bi proces pokazal, da se je z izjemnimi merami šlo morebiti predaleč, ali pa da se upotrebljeni razlogi teh mer ne opravičijo.«

To utemeljevanje in pojmovanje res nima primere! Preiskava in sodnja ima po takem mnenju nalogo in dolžnost, da rešuje in drži prestiž večine parlamenta, to je vladne skupine, ne glede na to če je pravično ali krivično. Sodnja naj ta proces tako vodi, da pri tem opraviča in opere vse predvzete politične mere in naklepe.

Daleč smo prišli! Če še niso politični spletkarji vzeli sodnje v zakup, je že v tem dovolj škandala in sramote, da si upajo v tem smislu pisati in govoriti. Ne pada zastoj naš ugled na zunaj, ne zapostavljajo nas zastoj celo pred divjimi Arnavti, ko se celo v sodnijskih prostorih z zavlačevanjem, vplivanjem in z nasiljem po srednjeveško krutih ječah rešuje prestiž samoderžev, ki se ob vseh nezaupnicah širokih narodnih slojev še vedno imenujejo »večina«.

Okrutnost policajdemokracije proti uradništvu.

Ce se cigan prerije do oblasti, najprej svojega očeta obesi.

Tudi policajdemokracija se je prila in preiganila do oblasti, uradništvo ji je pa po večini pomagalo in trgalo podplate po njenih agitacijah. Prej je uradnike z najlepšimi in najslajšimi obljubami vabila v svoje okrilje, danes pa, ko ima moč in oblast udriha po njih z največjo okrutnostjo ter izdaja odredbe in stavlja zahteve, ki nimajo na celum svetu primere.

Največjo brezobzirnost in naravnost enično okrutnost je pa vlada dosegla v naredbi, ki bolane uradnike in njih družine obsoja na lakoto in pogin. „Službene Novine“ št. 129 vsebujejo sledečo odredbo:

„Ukaznim in neukaznim državnim uslužbencem in slugam, ki so bolni ali odsotni zaradi zdravljenja in okrevanja se izplačuje dnevna samo za dobo šestih mesecev v teku enega leta ne glede na to, ali prehaja čas bolezn iz enega koledarskega leta v drugo. To se pravi, da sme biti državni uslužbenec samo šest mesecev bolan, če je bolezen težka, in zato tudi dalje traja ter zahteva skrbno nego, draga zdravila, dobro hrano, tedaj dobi uradnik ali sluga po šestih mesecih samo suho gažo, — par sto kron, da ne more ne živeti, ne umreti. Vsakdo ve, da tvorijo danes ravno doklade glavni del uradniških dohodkov, s katerimi se itak komaj preživlja večja družina in sedaj gre vlada, da odvzame vse to: dnevne in družinske doklade, bolnemu uslužbencu ter ga z družino vred izroči največji bedi. S samo plačo se ne da niti teden dni živeti, kje so pa zdravila in vse drugo, kar je v dolgotrajni bolezni neobhodno potrebno. S to uredbo se je poli-

cajdemokracija v grdi nevhvaležnosti do uradnikov izenčila z črnim, podlo se režečim ciganom. Uradnik se je za njo pehal, potil, trudil ter jo zagovarjal, danes pa naj pogine, če ne ve, da sme po človekoljubnosti današnjega režima bolovati samo šest mesecev.

Kakor vse take uredbe, tako udari tudi ta v prvi vrsti samo nižje, uboge siromakele ki že sedaj komaj shajajo in ki se še niso priučili balkanskih uradniških metod, ki izrabljajo svojo uradniško mesto in oblast v umazane spekulativne svrhe. Visoke uradniške glave so se že zavarovale, ene vedo, da je uradniško mesto vir vsakovrstne „zarade“ — profita, druge pa so si ustanovile in uveljavile še raznovrstne druge „uredbe“, ki visokega ščitijo in celo bogatijo, nižjega pa odirajo in stiskajo ga smrt. Službena pragmatika, bolniško zavarovanje, razno govorice o socialnih uredbah, vse to je samo pesek v oči, slabo privezana krinka brezvestnih ljudskih izkoriščevalcev, ki z uredbami, kot je ta, teptajo človeške pravice, pljujejo na vsako humanitarno pojmovanje ter s tem naši državi pripravljajo žalosten sloves v zgodovini največjega nazadnjaštva.

Hinaveci in okrutneži za prihodnje državno posojilo imate novo agitacijo! Ne samo mali ljudje: delavci in namješčenici v oguljenih in zakrpanih oblekah hitijo na vso moč podpisovati državno posojilo, tudi uradniki, ki že sedmi, deveti in deseti mesec bolehalo se dajo nositi in voziti v banke, da podpisujejo državno posojilo — na obroke seveda od gole mesečne plače 600 kron, od katere po policajdemokratski človekoljubnost tako sijajno izhaja bolnik z mnogobrojno družino.

Pogrom na katoliške.

„Hrvatska Obrana“ št. 224 poroča: „Politika“, poloficijski list naše vlade, predvsem notranjega ministristva, je prinesla na uvodnem mestu sledečo laž: „Dognano je, da je katoliško svečeništvo propagiralo med arnavtskimi plemeni kraljevine mržnjo do naše države in zbtralo tudi sredstva za doseg tega cilja. Arnavtska

ritevali iz Zagreba sestre usmiljenke, ki bi imele nalog, da pobuniijo arnavtska sela. Ob koncu se obrega „Politika“ še ob dr. Korošca in nuncija Cherubinija, ki sta interpetirala notranje ministristvo radi aretiranih katoliških albanskih duhovnikov. „Hrvatska Obrana“ zavrača na to ravnokar citirano vest „Politike“ kot lažnjivo in tendenciozno in je vladni list na to plat nepoštenosti informiralo notranje ministristvo pod svojim šefom Svetozarjem Pribečevićem.

Nasproti tem lažnjivim trditvam Pribečevićeve „Politike“ konstatira „Obrana“: 1. Sv. Stolica je darovala za jugoslovanske sirote večjo svoto denarja, katara se je razdelila na vse škofije po številu vernikov. Katoliška župnija v Beogradu je dobila 20.000 dinarjev. Srpska Dobrotvorna Ustanova 27.000 dinarjev. Udruženje vojnih invalidov 15.000 dinarjev in beogr vojne sirote 10.000 dinarjev. 2. Trojica svečnikov iz skopljanske katoliške škofije je bila v zaporih 14 mesecev, a beograjska vlada ni naznanila škofiji vzroka, zakaj so bili ti duhovniki aretirani. O ravnokar omenjeni zadevi aretacije je bil večkrat vprašan rajni notranji minister Drasković ki je pa vedno obljubljal, da bodo ti zaprti duhovniki postavljeni pred sud, kar se pa ni zgodilo. Pri sedanjem notranjem ministru Pribečeviću sta zahtevala dr. Korošec in nuncij Cherubini, naj se vendar enkrat izroče aretiranci sodišču. Pribečević pa je interpetantom vedno zagotavljal, da je že davno izpuščen iz policijskega zapora nek četrti kat. albanski duhovnik, kateremu niso mogli dokazati nikake protidržavnosti, a aretirane trojice se ni dotaknil niti z besedo. Pri vsem tem pa treba povdariti dejstvo, da šteje skopljanska škofija 16.000 vernikov, ki so raztreseni po Makedoniji. Ministristvo notranjih del dobro ve, kdo je pobunil obmejno albansko ljudstvo, a tega noče obelodaniti, ker bi sicer znal nastati spor med Kurbegovićem (vodja vladnih muslimanov), ki brani in se zavzema za vse Pribečevićeve čine nasilja. Notranje ministristvo je lansialo vest o protidržavni akciji kat. albanske duhovščine v javnot iz treh vzrokov: 1. da se nabujška država in javnost na katoliške, 2. da se napravi iz izmišljene zadeve političen kapital proti Pučki stranki, 3. da se na ta način prikrije vsa mizerija naše državne uprave v pobunjenih krajih.

(Cenzorjem v poduk: Članek je preslavljen dobesedno iz „Hrvatske Obrane“).

Evo, ovaduhov in obrekovalcev!

V svrhu boljše ilustracije policajdemokratskega ovaduhstva objavljamo akt, ki ga je dostavil komandant celokupne žandarmerije pod Pov. I. broj 2557 od 3. sept. t. l. in po nalogu ministra vojne i mornarice Pov. F. Dj. br. 17.061 od 1. sept. t. l. komandantu V. orožniške brigade v Ljubljani. Vsebinska akta je sledeča: „Iz vprašanja, ki mi ga je stavil en narodni poslanec, in iz podatkov, ki sem jih prejel od pristojnih komandantov, sem doznal, da je telovadni odsek „Slov. kršč.-soc. zveze“ — takozvani „Orel“ — organiziral posebni vojni odsek. Naloga tega odseka je, da vzdržuje zvezo z vojaki-člani Orla. To zvezo vzdržuje vojni odsek Orla s pošiljanjem pism in časopisov. Ker pošilja ta odsek izključno le časopise, ki so glasila izvestne politične stranke, je jasno, da to društvo ne vidi svojega cilja v izobrazbi mladine, marveč v navadni politični propagandi. To je razvidno tudi iz poslanih pism, katera mi je ob priliki svoje interpelacije dostavil narodni poslanec. V enem pismu se postavlja sokolstvo s komunizmom v eno in isto vrsto, v drugem

pa se vojaki-člani Orla pozivajo, da naj prireajo sestanke Orlor in da naj izveščajo vojni odsek Orla o mišljenju vojnih oficirjev. O Sokolih se govori v teh pismih, da so sovražniki države, ljudstva in družbe. Na ta način je razvil vojni odsek Orla v armadi agitacijo, ki škoduje slogi in edinstvu cele vojske. Da bi se ta agitacija preprečila, zapovedujem: da se v vseh komandah posveti posebna pažnja na sumljiva pisma, adresirana na vojake.

Najboljša obramba proti orlovski agitaciji je iskati v počuku vojakov, posebno hrvatskih in slovenskih. Vojakom naj se raztolmači pomen in cilj Sokola, društva, ki ima svoje člane v vseh političnih strankah in slojih naroda in katerega zasluge za državo, narod in slovanstvo so znane in priznane.

To naredbo je dostavila komanda V. orožniške brigade v svrhu razglasitve vsem podrejenim častnikom na podpis z nalogom, da imajo v gorenjem smislu strogo postopati. Izvršitev je javiti poveljstvu brigade. Podpisan je komandant brigade, pukovnik Dragutin A. Dragič.

Iz tega je razvidno, da se policajdemokracija poslužuje najosudnejšega obrekovanja, da angažira vojaštvo za gonjo proti orlovstvu, vojaška uprava pa ne ve, da v današnjih časih, ko se nikdo ne navdušuje za militarizem, res ni primerno, vtikovati se v stvari, ki jo nič ne brigajo.

Gg. cenzorje opozarjamo, da je načelnik SLS dr. Korošec prebral ta akt na shodu v St. Vidu pri Ljubljani dne 6. t. m. (glej poročilo „Slovenca“ od dne 8. t. m.) in da potemtakem ne bi prav nič zaleglo „razturanje“ v smislu „svobodne štampe.“

Zveza narodov za razoroževanje.

Skupščina Zveze narodov pretreša vprašanje razoroževanja in pacifizma. To vprašanje je velike važnosti za ves svet, pri delegatih posameznih držav pa vendarle ne najde dosti pozornosti in odziva.

Anglež lord Cecil je prečital elaborat tretje konference, ki vsebuje 11 točk za izvedbo svetovne razorožitve; glavne točke so sledeče:

1. Ratifikacija saint-germajnske konvencije.
2. Uničenje med vojno nakopičenega orožja.
3. Načrti za preprečenje novega naorožjenja.
4. Poziv na vlade, da znižajo vojne proračune.
5. Apel na delavski razred celega sveta, da podpira pacifistično delo Zveze narodov.

Govorili so na to razni delegati, besede, besede in samo besede. Oglašati se je celo Francoz ter svojo državo oslikal kot nekako žarišče mirovnega stremljenja. Pravi, da je Francoska zares pacifistična, smatra pa pretirani in sistematični pacifizem za največje zlo. Francozi želijo biti pacifisti pa samo z reparacijami, ki se jim dolgujejo, po pravem pa bi bili edino oni na mestu, da izvedejo po svetu razoroževalno akcijo. Obrnil se je tudi proti Nemčiji, češ, da goji več smisla za osveto kot pa za mir, ni pa čemil niti z besedo, kako breme se je od strani francoskih „pacifistov“ navadilo nemškemu narodu brez obzira na to, jeli v njem prevladuje želja po miru ali po revanži. Če bi hotel biti francoski delegat odkritosrčen, bi moral se to priznati, da gredo francoske težnje tudi na sever, da se misli francoski militarizem šele tedaj upokojiti, če podjarmi Rusijo in če enkrat večje število malih držav vpreže v isti jarem odvisnosti, kot je vpregel Poljsko. Potem bi bili Francozi „pacifisti“, njih militarizem bi počival, ker bi zadovoljili diplomatski diktati, da se druge države poženejo v ogenj za francoski dobiček in za francoske imperijalistične cilje.

Govoril je tudi Italijan v nadi, da bo washingtonska konf. vsa ta vprašanja povoljno in končnoveljavno rešila. Do tedaj je seveda še daleč in Italija bode imela dovolj časa, da porabi Albanijo kot naboj svoje puške, ki je naperjena proti Balkancem. Balkanske države za pacifizem nimajo smisla in kar je še hujsko, v današnjih

časih, nimajo niti toliko razuma, da bi se zavarovale pred agresivnimi tujimi naklepi. Naša država kot največja na Balkanu bi morala započeti z akcijo v pravcu, ki bi odgovarjal Gladstonovem načelu: „Balkan balkanskim narodom!“ Sprava sosedov in ustanovitve močne obrambne fronte proti tujcem, ki nas razcepljene izrabljajo, bi nam moral biti edini cilj v današnji dobi, ko je pacifizem na jeziku, koloniziranje in hujskanje malih držav pa na dnevnem redu.

Cinični zastopniki velesil dobro poznajo položaj ter se s kopo bombastičnih fraz bavijo s vprašanjem razorožanja dobro vedo, da bodo male države v njih prospeh krvavele in skrbele, da izkoriščevalci lahko tudi v naprej ohranijo v navidezni nevtralnosti hinavsko krinko pacifizma.

Politični pregled.

KRALJEVINA SHS.

Ministrski predsednik Pašič se mudi v Parizu pri kralju. Pašič se še ni utegnil niti ozreti po Parizu, pa že poroča »Jutro«, kaj vse lepega je povedal kralju, ki je bil seveda preko vseh mej vesel, da mu sporoča Pašič toliko veselo lepega iz domovine. Po »Jutru« je Pašič že tudi konferiral z zastopniki velesil, katerim je razjasnil temeljito naše stališče glede Albanije in Madžarske.

Poročilu »Jutra« se Pašiču Pariz tako dopade, da ga ne bo nazaj niti do dne 20. t. m. in se bo moral sklicanje parlamenta odložiti na poznejši čas. Najprej se je preselil kralj na Francosko, in sedaj pa še Pašič za bogzna kako dolgo — no, to bo vladanje pod policijsko roko g. Svetozarja Pribičevića.

Naši ministri še zborujejo, a vsi njihovi sklepi so provizoričnega značaja in bodo čakali Pašičevega odobrenja.

Poročila iz albanske meje so pomirljiva, ker so se Albanci v očigled našemu kopičenju čet na ogroženih krajih zbaljati premoči.

ITALIJA.

O končni usodi Zapadne Ogrske se bode zastopniki Avstrije, Madžarske in Italije pogajali te dni v Benetkah. Naša vlada izjavlja samo iz Beograda, da stoji trdno na zahtevi izvršitve trianonske mirovne pogodbe.

ČEHOSLOVAŠKA.

Jesensko zasedanje češkoslovaške zbornice se začne dne 18. oktobra.

Od ministrske mize.

Dobro bomo pominili, da ste bili ljubljanska medicinska in tehnična fakulteta okinjani tedaj, ko je ministroval advokat demokrat dr. Kukovec in samostojni mesar (dr.?) Pucelj. Niti eden od demokratov in samostojnih se ni zganil, da bi preprečil ta udarec balkanskega nesmisla za povzdigo kulture, ampak načelnik Jugoslovanskega kluba dr. Korošec je edini poslal na vlado najostrejši protest zoper protustavno in protikulturno ukinjenje medicinske in tehnične fakultete v Ljubljani. Sedaj vemo, da je liberalcem in samostojnim samo za korita in žep, vse drugo pa deveta briga, četudi bi poskusil Beograd, da potisne Ljubljano na kulturno ničlo albanske obmejne Piškepeje. SLS ima največ zaslug na ustanovitvi ljubljanske univerze, ona bo tudi zastavila vse moči, da nas ne priškrnejo iz Beograda ven še v kulturnem oziru kot so nas že glede davčnih bremen. Tako se godi, ako je prosvetni minister demokrat!

Minister socijalne politike se udeležuje. Vlada je vzela pred kratkim invalidom ter vojnim sirotam podeljene glavne tobačne zaloge in jih bo dala v zakup Jadranski banki. G. minister socijalne politike ni mignil niti z mezinem, da bi preprečil ta vladni nesocialni akt. Pa še nikakor nismo pri kraju s socijalnim delom g. ministra Kukovca v skrbi za invalide. Ministrski svet je znižal budjet socialnega ministrstva za 142 milijonov na račun invalidov. Invalidom po Srbiji in Črni gori, ki so po zadnjem zdravniškem pregledu za delo nesposobni 40%, po drugih krajih pa 50%, se ukvina dodatek k invalidski penziji. Državna blagajna je bila polna

za nakup turških in samostojnih glasov, ko je šlo za ustavo, dovolj je denarja za sokolske izlete, samostojne pojedine, pomnožitve orožnikov, Wranglovce, za nakup orožja, — le žive mrlice-invalidi se priškrne, kjer le mogoče. Ob času kake volitve, pa bo g. Kukovec opozarjal, kaj vse je storil (recte odvzel) za invalide, ki so mu vedno bolj pri njegovem socialnokrivičnem srcu.

Pribičevićeva policija in prosveta — ena kakor druga polna korupcije in partizanstva. »Balkan«, ki je policajministra povzdgal do nebes ob priliki započete gonje proti komunistom pravi sedaj, da je baš njegova osebnost kriva razdora med Srbi in Hrvati in da ne bo prej prišlo do sporazumnega delovanja in urejenih razmer, dokler ne gre. Ni pa dovolj, da pusti policijo, pustiti mora tudi prosveto, ker je njegovo delo strašno razkrojno in koruptno. Partizanstvo, katero on uvaja, ogroža vsako prosvetno in kulturno delo. Učitelji, ki prosijo za službe, se ne presojajo po kvalifikaciji, temveč po strankarstvu, policajdemokratski teror jih naravnost sili, da stopajo v demokratsko stranko. V karakteristiko prinaša »Balkan« štev. 262 naslednji primer: Učitelja potujeta v Beograd, ker je razpisano več učiteljskih mest v Vojvodini. Eden je dobro kvalificiran, ima več otrok, ki so dorasli za srednje šole ter bi zato rad prišel iz vasi v mesto. Potoži se svojemu tovarišu, ki ima, kakor se vidi, precej prakse v prašanju učiteljske namestitve, zato ga pa takoj vpraša: »Ali si demokrat?« »Seveda sem, saj radi otrok nisem mogel drugače.« »Potem je pa stvar itak v redu, če si demokrat, ti je zaprošeno mesto gotovo.« Gospod minister pa najbrž ne ve, da sem demokrat, kaj potem? »Tudi to se lahko pomaga, napiši članek v kak demokratski list ter se podpiši.« »Kako naj pišem, ko se pa nikdar nisem bavil s politiko, nikdar pisal v liste, saj veš, da sem se vpisal samo zato med demokrate, da ne izgubim svoj kruh.« Prebrisani tovariš je dobrega srca, sestavi članek, ki končuje z »Živijo minister Pribičević!« ter reče: »To podpiši, nesi v uredništvo demokratskega lista in služba ti je gotova.« Takih slučajev je dosti, pri presoji učiteljskih prosilcev se ocenjuje agilitnost in navdušenost v demokratski stranki in po teh zaslugah se delijo tudi službe. Dobro zapisani demokrati si lahko službe izbirajo, če ni prosto, se pa naredi ter upokoji ali pa odslovi druge, četudi najboljše učitelje, ki pripadajo drugim strankam.

Verodostojnost g. ministra Pribičevića. Prosvetni minister g. Svetozar je obljubil letos g. Ivanu Evetoviču, da bo zopet pustil v vojvodinski osnovne šole duhovščino, katero je poznal iz šol z brahijalno silo. G. Evetoviču je izjavil g. minister pred 1 mescem: »Začetkom letošnjega novega šolskega leta, bom dovolil duhovnikom, da prevzamejo zopet veronauk po ljudskih šolah.« Na vprašanje g. Evetoviča: Ali naj svečeništvo prosi za dovoljenje verskega pouka, je odgovoril g. minister: »Ne, ampak šolska oblast naj vpraša duhovnike, ali hočejo zopet prevzeti veronauk.« »Jaz sem se prepričal, pravi minister, da učiteljstvo ni sposobno za verski poduk.« Tako g. Svetozar, a šola se je že davno začela tudi v Vojvodini pred 1 mescem, a svečeništvo še ni dobilo od prosvetnega ministrstva nikakega obvestila o Pribičevićevi obljubi. Oni duhovniki pa, ki so povpraševali po kakem ministrskem obvestilu pri šolski oblasti, so dobili odgovor: Nimamo doslej nikake tozadevne naredbe. (»Neven« štev. 228.)

Vse po željah in ne po pravici. Na Balkanu je že od nekdaj tako, da vsak režim postavi svoj uradniški aparat, prejšnjega pa odpravi in policajdemokracija, ki je danes na vladi, noče popustiti od te lepe in koristne metode, zato se pa tako krčevito drži važnejših ministrskih stolčkov. Pred kratkem je bil nenadoma penzioniran neki okrožni načelnik v Srbiji — radikalec in radikalni listi so se s vsjo močjo zagnali proti policajministru, radikalni prvaki iz tega okraja so pa vlagali ostre proteste pri vladi. Policajminister se je vsled tega zatekel k svojemu listu »Demokracija« ter priobčil oficijelno poročilo, da je načelnik-radikal penzioniran »po želji svojih somišljenikov in ne po želji demokratov.« Nam je nerazumljivo, kako sme biti uradnik penzioniran »po želji« bilo to protivnikov, ali pa lastnih somišljenikov in kako si upa minister postavljati razne želje pred pravico.

Dokler bodo uradniki odvisni od mišlosti in želje pojedincev ali pa od strankinih spletk, ne bo reda in pravice v državnem gospodarstvu. Danes so na vrhuncu demokratske, jutri radikalne »želje« in tako se bo gnalo in pogrezalo državo v brezmejno korupcijo.

Zagrebsko gledališče pod upravo beograjskega prosvetnega ministrstva. V ministrstvu prosvete, kakor poročajo iz Beograda, se že kuje naredba, po kateri bo od 1. januarja 1922 zagrebsko Narodno gledališče direktno podvrženo prosvetnemu ministrstvu v Beogradu, a hrvatska vlada ne bo imela nanj prav nikakega vpliva. Osnova te za Hrvate razveseljive naredbe je že gotova, a za sedaj je še ne dajo v javnost.

Vendar enkrat. Radi raznih nepravilnosti na carinarni v Novem Sadu je izdal finančni minister odlok, potom katerega je premeščeno celotno osebje te »vzorne« carinarne. G. minister pa se je povspel enkrat celo do te energije, da je globil upravnika, dva činovnika in 3 druge carinske nameščenice z ukinjenjem plače za dobo treh mesecev. Korupcijo so začeli pri nas pobijati usmiljeni bratje demokrati!

Stranke na delu.

Večje politične stranke se bodo pravile na zopetno otvoritev parlamenta na kongresih. Muslimani so že imeli svoj kongres v Sarajevu ob navzočnosti vseh strankinih delegatov in ministrov Spahe in Karamehmedovića. V Sarajevu bo zborovala 12. t. m. Hrvatska pučka stranka. Shoda Hrvatov se udeležijo tudi dr. Korošec. Zemljoradniki pa bodo zborovali v Veliki Plani in se bodo bavili z vprašanjem volitev strankinih funkcionarjev.

Protič v Zagrebu. Dne 8. t. m. se je mudil Protič v spremstvu dr. Ivaniča v Zagrebu. Posetil je nadškofa dr. Bauerja in se je porazgovarjal s starimi političnimi znanci izza dobe parlamentarne zajednice. Opoldne 8. t. m. je bilo pripravljeno politično kosilo pri župniku Sv. Marka dr. Rittigu, katerega so se udeležili poleg Protiča in Ivaniča na poziv predsednika hrvatskega bloka Radića vsi vodje strank, ki so zastopane v hrvatskem bloku. Po medsebojni izmenjavi misli je konstatirano, da je po Protičevem obisku ponovno utrjena vez, ki omogočuje priprave za volitve, ki bodo odločile o končnoveljavni določitvi odnošajev med Hrvati in Srbi. Protič hoče sodelovanje vseh treh plemen pri reviziji ustave in je s svojim zagrebskim posetom omogočil sodelovanje hrvatskega bloka pri ustavni reviziji. Pri odhodu iz Zagreba ni dal Protič nikakih detaljiranih izjav, ampak je samo povdaruil zadovoljnost z zagrebskimi porazgovori.

Za Protičev obisk Zagreba se je začelo močno zanimati beograjsko časopisje. V beograjskih političnih krogih vlada prepričanje, da bo uspela Protičeva akcija za revizijo ustave. Dejstvo je, da bo poveril kralj po povratku sestav koalicijske vlade Pašiču, ako pa njemu ne bo uspela misija, očemur so uverjeni beograjski politični krogi, potem bo prejel mandat za sestavo vlade Protič. Vsekako je karakteristično, da »Politika«, list, ki je nastopal dosedaj proti Protiču imenuje na uvodnem mestu Protičovo akcijo za revizijo ustave plemenito nalogo, ki je v interesu cele kraljevine in krone. (Tako poroča »Jutarnji List«).

Hrvatska opozicija in demokratje. »Balkan« prinaša: »Jeden glavnih graditeljev demokratske stranke, član glavnega odbora demokratske stranke, g. Milan Grol je skušal priti v Zagrebu v stiko z opozicijo. G. Grolu so zapovedali v Beogradu, da pripravi v Zagrebu teren za porazpravo Ljube Davidovića z opozicijskimi politikami. G. Grolu pa nikakor ni uspela njegova misija, ker so predstavitelji hrvatskih opozicijskih strank izjavili, da odklanjajo vsak razgovor z demokrati.« Takole se je godilo demokratu Grolu v Zagrebu, dostavlja »Obrana«: »Martin u Zagreb, Martin iz Zagreba. Gdje si bio? Nigdje. Šta si radio? Ništa.«

Usmiljeni bratje. Te dni si bodo ustvarili demokratje zopet »nov program«, ker stari ne velja več. Pa kako naj velja stari, ker je iz njega izpadlo najpoglavitejše: Jugoslovenstvo so prodali čokorilovcem, agrarno reformo muslimanom — a demokratizem — o tem niti potrebno ni, da govorimo. Demokratizem so nadomestili demokratje z reakcionarstvom. Radi ravnokar ome-

mjenih dejstev se je sestal demokratiški ožji odbor (Voja Marinkovič, Krsta Timotijević in Pribičević) k posebni konferenci radi razmaha JDS programa. Demokratiški program bo od sedaj naprej detajliran v socialnem in agrarnem oziru. Pozornost bodo posvetili demokratije za prihodnost narodnemu zdravstvu. Po statistiki, kakor jo je podal Svetozarjev bratec polkovnik Milan Pribičević, spava 60% našega naroda v največji nesnagi. Razven tega še životari na naši zemlji 1 1/2 milijona tuberkuloznih, 2 milijona sifilitičnih in 1 milijon malaričnih oseb. Po Milanu Pribičeviću je pri nas 4 1/2 milijona neozdravljivo bolanih. In kedo bi se upal reči, da ni naša država ena velika bolnica. Niti živa duša se ni doslej brigala za te nad štirimilijonske še žive mrličce. No, hvala Bogu, našla so se vendar le dobra srca, ki hočejo vsaj za prihodnje skrbeti za te smrti izročene nesrečnike. In kedo drugi bo postal usmiljeni Samaritan za vse nevzdravljive človeške žrtve naše države? Demokratije! Tako bomo kmalu čitali, da se je razšla cela demokratiška stranka med lečnike in bolniške streljaje. Usmiljeni bratje Pribičević in drugovi — delniška družba v Beogradu. (Hrvatska obrana št. 225).

Nenavadna stranka. V Beogradu je oživela in zamrla »Srbska stranka« s svojim glasilom »Velika Srbija«. Kaj ta stranka pomeni in kake cilje zasleduje, ni treba razlagati, naziv stranke in lista pove dovolj. Stranko je osnoval na podlagi prvovrstne šovinistične bedarije advokat Radivoj Novaković, ki je s početka s svojimi pristaši zagnal velik krik z malimi uspehi po Beogradu in po Vojvodini. Kmalu pa so se ugnali in utihnili in še le pred kratkem so se zopet oglasili na »glavnem zboru« v Beogradu z neko resolucijo, ki je prav zanimive vsebine. Ustanovitelj Novaković je uzorpiral glavni odbor, v stranko urinil svoje ljudi, prave člane pa obdoli žil raznih sleparij, sedaj se pa pravi člani oglašajo, izključujejo Novakovića ter ga tožijo radi obrekovanja in zahtevajo od njega strankin denar in račune. Ta stranka, ki je pravo zrcalo balkanske velesrbske politike, je menda edina na svetu, ki se tako originalno začenja in končava.

Umazana zadeva orožarne »Omni-um-Serbe« je tako razburila radikale in demokrate, da je ni mogoče opraviti kar za kulisami, ampak poročajo, da pride to perilo pred parlament. Ako se bo res balkanizem Omnium Serba obravnaval v zbornici, bo zadevica precejšnja afera za starosto Pašića in njegovega sinka.

Samostojne cvetke iz slabostojnega tabora v Zalcu. Iz samostojne ograje v Zalcu nam ponuja g. poslanec Urek šopek pristno slabostojnih kopriv — oprostite cvetk kakor: »Dandanes imamo narodno zastopstvo, to se pravi, da ni poslanec oni, ki vlada, temveč oni, ki posreduje ljudsko voljo.« (Ljudska volja Slovencev in Hrvatov sta avtonomija ali federacija — ne pa centralizem.) »Če poslanec tega ne stori, je izdajalec svojih volilcev« (ala Urek), »narod pa je dolžan, da ga izbacne« (bo tudi gotovo storil.) »Dotičnika, ki je kriv viso-

kih davkov, je treba zapoditi.« (Kot ministra Puclja in samostojne, ki so stare davke početrili, pa tudi bogzna koliko novih uvedli, take izdajice treba res zapoditi. Bravo Urek!) Kakor razvidno, je Urek že na poti samospoznanja, ki je steza do poboljšanja. Za g. Urekom je ponujal cele šope bodočega vragjega strica poslušalcev g. minister Puclj, ko je rekel: »V tem, da je Puclj minister, vidi kmeti narod vstajenje. (G. ministru se mešajo pojmi, ker zamenjava kmeti vstajenje s padcem.) »Ne protiversko delo, temveč skrb za gospodarski napredek kmeta in za njegovo naobrazbo, je bil naš cilj.« (Gosp. minister je pozabil, da so ravno samostojni se najbolj potegovali za kancelarograf, skrbeli so samo za svoj žepni napredek ala Urek in Mrmolja, za izobrazbo naroda pa sploh niso najmanj storili, ker tudi sami niso izobraženi, ampak navadni mešetarški frazerji in demagogi.) »Skrbeli smo za predpogoj uspešnemu delu, zato smo dali — ustavo! (Z ustavo pa smo prišli tudi na kant z valuto.) »Prav lahko je zabavljati čez ustavo. Veliko bolje bi pa bilo, ko bi gofjači poskrbeli za boljšo ustavo.« (Gotovo bodo, kadar bodo prišli do vladne besede.) »Dali smo državi, kar je zahtevala (samostojne glasove), je dala država tudi nam« (200 milijonov). Za Pucljom je še izpahnil g. Drogenik izza plank svojega jezika resnico: »Koritarjev ne potrebujemo«, (ker jih že imajo presneto dovolj od resnicoljuba dr. Vošnjaka do mešetarja Kirbiša iz Prepolj). Radi pomanjkanja prostora beležimo samostojno slamo iz Zalskega tabora samo v glavnih potezih, podrobnosti samostojne omejenosti bo ponudil našemu kmetu »Gospodar«.

Domače vesti.

Demokratiški kulturni udarec ukinitve ljubljanske medicinske in tehnične fakultete ni zadel ob najostrejši odpor pri SLS, ampak tudi pri NSS in celokupni akademski omladini, ki je 8. t. m. protestno zborovala proti nameravani ukinjenju in obenem pa tudi manifestirala za izpopolnitev še nekompletnih fakultet. Teh energičnih korakov kulturnih strank in akademске omladine so se ustrašili IDS poslanci in napravili s Pribičevićem posvet, kako pomiriti slovensko javnost. Nedeljsko »Jutro« že prinaša: »Minister Pribičević je izjavil, da je ministrski svet samo sklenil, da se ne vnesejo v budjet postavke za nove investicije pri beograjski in ljubljanski medicinski fakulteti, nikakor pa ne, da se obe fakulteti ukinita. Pač pa je bilo sklenjeno, da se rešitev tega vprašanja prepusti skupščini. Končno je Pribičević naglasil, da o kakem ukinjenju pred letom 1922 brez zakonite prehodne naredbe sploh ne more biti govora.« Strah — je začetek modrosti tudi pri demokratih.

Županska zveza za celjski okraj je imela včeraj dne 9. t. m. v Narodnem domu v Celju dobro uspešno zborovanje. O političnem položaju je poročal dr. Korošec. O namenu Županske zveze je govoril dr. Ogrizek, ki je spodbujal

župane, da varujejo avtonomijo občin nasproti vsakemu. Kar spada v samostojen delokrog občine, v to se ne sme vmešavati ne glavar, ne žandar. O organizaciji Županske zveze je govoril tajnik Krajnc. Govorili še so Rančigaj iz Št. Jurija in Knez iz Brežic. Shodu je predsedoval zelo spretno nar. poslanec Skaberné.

Zopet spremenjen občinski volilni red za Slovenijo. Zakonodajni odsek je ukinil proporcno razdelitev mandatov za avtonomna mesta in za vse občine, ki štejejo več nego 10.000 prebivalcev. Po tem spremenjenem volilnem redu bo v mestih: Maribor, Ljubljana, Celje in Ptuj ter v velikih občinah stranka, katere lista bo dobila pri volitvah relativno večino, dobila večino mandatov, medtem, ko se bo razdelila druga polovica mandatov med vse ostale stranke, ki so se udeležile volitev, vstevši tudi ono stranko, ki je dobila relativno večino. Odsek je tudi sklenil takozvane naknadne volitve za slučaj, ako bo izčrpana kaka lista za toliko mandatov, kolikor jih bo izpraznjenih. Za občine pod 10.000 ostane v veljavi sedanji proporc. Prehodna določba vsebuje tudi naredbo, naj se izvede nova volitev v onih občinah, kjer so bili razveljavljeni komunistični mandati, ki so imeli v teh občinah večino.

Gornjeradgonski škandal. O nečutenem in škandaloznem postopanju komisarja železniške policije v Gor. Radgoni g. Josa Karabajiča, ki je zapovedal strogo policijsko in žandarsko preiskavo za orožjem in strelivom, puškami in bombami v poslopih gospodarskih in kulturnih organizacij Slov. ljudske stranke: v Posojilnici, Gospodarski zadrugi, tiskarni Panonija in uredništvu »Murske Straže«, je poslanec dr. Hohnjec poslal interpelacijo ministru notranjih del Sv. Pribičeviću. Poslanec dr. Hohnjec zahteva takojšnjo uradno preiskavo o nezakonitem in brutalnem postopanju policijskega komisarja Karabajiča in kazni, odnosno premostitev takega komisarja iz Gor. Radgone, ker je eklatantno dokazal svojo politično pristranost in popolno uradniško nesposobnost za velevažno mesto, katero zavzema.

Kako se pri nas zasluži red sv. Save I. razreda? Hočeš biti odlikovan z najvišjim svetim Savom, potem napij ob priložnosti pri bogati — prvaški pojedini kraljevemu namestniku Iv. Hribarju. To je preizkušen recept za vse odlikovanj željne prvake ne oziraje se na politično prepričanje in narodne zasluge.

Čudne so razmere v naši Jugoslaviji. Vsaka dekla ima večjo plačo kot duhovnik. Saj ji človek privoščiti, pa kaj, saj je duhovnik ne more plačati, če pa ima sam manjšo plačo, kakor se zahteva za dekle. Evo: Poglej »Slovenca« št. 227, stran 3, Socialni vestnik: Sklepi Poselske zveze: Kuharica 500 do 550 kron mesečno. Sobarica 400 kron. Navadna služkinja 360 kron. Poleg tega tudi hrano in oskrbo. Kaplani po 12 letnem študiju in stradanju 100 oziroma 85 kron mesečne plače z draginjsko doklado 585 kron brez hrane in druge

oskrbe. S to plačo naj shaja ali pa pogine. Plačati mora s to plačo hrano, strežkinjo, perilo, razsvetlavo itd. O tem-pora, o mores! Župnik pa ima 200 K plače mesečno, poleg tega draginjsko doklado 500 kron. Skupaj 700 kron mesečno brez hrane in vse oskrbe. Od tega naj da 550 kron kuharici, 400 pa dekli itd. Tako se nam godi. Mi popoginjamo in tisti, ki krmarijo, se pa mastijo pri bogatih koritih. Nekateri duhovniki pa še niti teh plač ne dobijo.

KSZ v Mariboru je razposlala vsem tistim izobraževalnim društvom, ki nam do sedaj še niso poslala poročila o svojem delovanju, še enkrat vprašalne pole in nujno prosi, da jih tekom osmih dni vrnejo. V kratkem bo občni zbor in imeti moramo natančno statistiko o stanju izobraževalnih društev. Zatorej zganite se in storite vsaj to malenkost, da sporočite, ali društvo dela ali spi.

Prekmurje ne mara liberalcev. Naše verno ljudstvo v Prekmurju noče ničesar vedeti in slišati o brezverskih liberalcih in se jih otreša, kjer se le more. Liberalne stranke se v Prekmurju oklepa samo semkaj poslano učiteljstvo, uradništvo, brezvestni špekulantje in židi. List »Prekmurski Glasnik«, trobilo prekmurskih brezvercev in liberalcev, je v svoji št. 28 napisal te-le pomenljive stavke: »Liberalna stranka bi v Prekmurju dosegla veliko več, ko bi ji ne delal ovir s svojim delovanjem poslanec Klekl in list »Novine.« Liberalci torej odkrito priznavajo, da za liberalce v Prekmurju ni prostora.

Celjski mestni očetje, ki se štejejo med Pribičevićevo in Kukovčevo spremstvo še vedno kuhajo jezo, ker so pogoreli v mestnem šolskem svetu. Kujejo se kakor trmasti otroci, ki jim ne gre vedno vse po volji, stojijo ob strani, nočejo delati. Pač vedno ista stara pesem: prvo je liberalcem stranka, potem šele druga stvar in resno delo.

Celjska carinarna in carina. V bližini kolodvora zidajo novo carinarno in carinsko skladišče. Naenkrat pa so skoraj popolnoma prenehali z delom. Železno ogrodje, ki so ga naročili iz inozemstva leži na carinarni že več tednov in tako ne morejo z delom naprej. Ima još vremena!

Umrla je pri Spodnji Sv. Kungoti posestnica Ivana Jarc, rojena Baumgartner, žena našega vrliga somišljenika g. Ivana Jarc. Pogreb bo v torek, dne 11. oktobra dopoldne. Svetila ji večna luč! Soprogu naše sožalje!

Sprememba voznega reda. Od 11. oktobra vozi redno dnevno D vlak št. 9 iz Dunaja v Trst in Zagreb. Prihod v Maribor glavni kolodvor ob 1.35 m, odhod iz Maribora ob 2.00 m — in od 12. oktobra redno dnevno D vlak št. 10 iz Trsta in Zagreba na Dunaj. Prihod v Maribor glavni kolodvor ob 3.50 m, odhod iz Maribora ob 4.21.

Trimesečni tečaj za lončarje. V svrhu povzdige lončarske obrti v Sloveniji se bo vršil v Ljubljani na srednji tehnični šoli s 1. novembrom t. l. 3mesečni tečaj za lončarje. Natančneje navodila daje »Urad za pospeševanje obrti« v Ljubljani.

Gladiatorji.

Prva knjiga. — Eros.

26. nadaljevanje.

»Ničesar nisem storil, kar bi bilo hvale vredno!« je skromno dejal. »To ni taka reč, če sem prevrgel debelega eunuha in branil slabotno žensko nesramno žalitev! — Vzem nazaj svoj biser, prosim! Vsak drug bi bil isto storil!«

»Pa vsak bi ne bil posegel vmes tako uspešno!« mu je odgovoril Eleazar in z dobrovoljnim prikimovanjem pogledal po mišičastih udih svojega novega prijatelja, biser pa je mirno spet vtaknil v žep, ne da bi pokazal le najmanjšo nevoljo ali pa užaljenost, da ga Eska ni hotel sprejeti. — Draga volje bi mu ga bil daroval, pa če ga Eska ni hotel, ga bo pa kdo drug — saj biseri in dragi kamni so imeli v Rimu vedno svojo veljavo. — »Dovolj mi pa, da te spremim domov. Noč je pozna in težko vest bi imel, če bi se ti kaj zgodilo na potu!«

Eska se je prisrčno nasmejal. Njega bi naj kdo branil pred napadi —? A ponosu svoje mladostne sile je vzravnal svoja široka pleča in rekel:

»Ne želim si boljše zabave ko maj-

hen prepriček s kopo pomehkuženih Rimljanov! Tudi jaz sem bil vzgojen za vojščaka, v deželi, ki o njej še niti čuli, mnogo mnogo milj daleč od Rima, v deželi, lepši nego je tale, polni zeleničnih dolov, gozdnih gričev, ponosnih rek, v deželi, kjer rastejo visoki hrasti in cvete duhteče cvetlice, kjer je doma moška moč in ženska lepota —! Peš sem sledil divjačino od ranega jutra do trde noči marsikateri poletni dan. Vsiljivemu napadalcu sem se postavil v bran z mečem v roki, še preden je moja roka bila dolga dovolj, da ga potegne iz nožnice —. Tudi ti si vojščak, vidim to na tvojih očeh —! In verjel mi boš, da so mi otrpli udje, in mi je pogum zadremal, ker nimam priložnosti, da bi si ga uril. Zares, zdi se mi, da mi celo pri takem počestnem pretepu kri zavre od radosti v žilah —!«

Z lahno odprtimi ustnicami in blestečimi se očmi ga je poslušala Marianna. Kakor opojno pijačo je pila v se njegov slavospev na zelene trate in gozde in duhteče cvetlice in lepe ženske. — Nepremagljivo jo je vlekel k temu junaškemu mlademu tujcu, ki je moral zapustiti dom in deželo. Da je sočutje in hvaležnost njeno nagnjenje, je mislila, in čudila se

je, da so ta čuvstva tako močna —.

Kalha je dvignil glavo izza pergamenta.

»Bog te spremlja! Ne pozabi nasveta, ki ti ga daje osiveli starec in ne udari, ako nisi napaden! — Dobro si tudi zapomni, kje je treba zavrti od glavne ulice sem proti Tiberu in izlahka boš spet našel k nam v našo revno bivališče!«

Eska je zvesto obljubil, da še pride, in je tudi imel resno voljo, da bo svojo obljubo držal.

»Se eno čašo vina!« je silil Eleazar! »Niti vroče solnce Italije ne zazori take kapljice!«

Toda rujni libanončan je bil premočen za zdravo grlo in krepko žejo mladega Britanosa. Prosil je za kozarec vode in Marianna mu jo je prinesla in ponudila lastnoročno.

In zopet so se srečale njune oči in Britanosa je čutil, da pije iz čaše, ki je bila opojnejša nego vsa vina, kar jih je zazorilo žarko solnce Sirije, iz čaše, ki je ob njej pozabil na preteklost in bodočnost in čutil tem silneje vso srečo sedanjosti. Pozabil je, da je barbar, pozabil, da je suženj, pozabil na vse — in videl le Marianno in njene črne, plahe, roščete oči —.

IX.

»Rimljan —.«

Cas je že, da razložimo, kako je prišel britanski plemenitaš Eska — kajti plemenitaš n knez je bil v svoji domovini — kot suženj v prestolico sveta in v kakih odnosih je živel.

Poglejmo v palačo Rimljana — patricija, ob uri, ko se mu pripravlja večerja, opazujmo njegove misli, ko stopa gorindol — med stebričjem svoje obednice v hladnem večernem zraku. zagreben v svoje misli in zatopljen v spomine na svojo davno preteklost! —.

Ponosna je njegova palača, razsežni so njeni prostori, toda stroga priprostost, plemenit okus vladata v njih. Stebričje portika je izdelano v joničnem slogu, priprosto pa umetniško dovršeno, v predveži, ki vodi k notranjim prostorom, je vložena v marmornata tla mozaik orjaškega psa čuvaja, nobenih kipov ne vidiš tu, nobenih razkošnih in veselih izdelkov dietarske umetnosti, goli blesteči se marmor, snaga in čistota — to je vsa lepota tega prostora. Vsa vrata so ulita iz bronu, svetlo in gladko likanega, brez srebrnih in zlatih vložkov.

(Dalje prihodnjič.)

»Naprednost« pravoslavne cerkve je tako velika, da jo napada v »Beograjskem Dnevniku« sam Krsta Cicvarić, ko konstatira, da je pravoslavna cerkev neprijateljica vsacega napredka in jo bo treba reorganizirati na demokratičnih temeljih.

V drugič oproščeni komunistični dijaki. V Zagrebu se je 5. t. m. v drugič zaključil proces proti dijakom Mišiću, Schneiderju in Stilinoviću z oprostilno razsodbo. Vsi trije so pripadali komunistični omladinski organizaciji in oče enega izmed njih se je spomladi enkrat začel razburjati, da njegov fant toliko čita, da hodi od doma ter se čisto udeležuje nekih sestankov. Dobri meščani si ni znal drugače pomagati in je zaprosil za svet in pomoč — policijo, ki je pa njegovega sina in tovariše takoj aretirala. Po stanovanjih so našli komunistične brošure, razne spise in celo kemične formule, kar je zadostovalo sumnji, da fantje pripravijo — preobrat in bogzna kak peklenjski stroj in eksplozive za atentate. Dolgo so sedeli v zaporu, nazadnje pa so bili oproščeni, državni odvjetnik je pa vložil priziv in ker je bila tedaj baš atentatorska afera, je višje sodišče prizivu ugodilo in začela se je nova »iztraga«, ki se je šele sedaj dovršila z drugo oprostilno razsodbo. Državni odvjetnik tudi sedaj ni z njo zadovoljen in vložil je vnovič priziv, oproščenci pa so pridržani v preiskovalnem zaporu, kjer bodo čakali do končne odločitve. Trdovratnost državnega pravdnika je res velika, pri tem pa tudi nekako čudna. Sodniki, ki so te fante že dvakrat oprostili, menda vendar ne bodo osumljeni popustljivosti ali celo pristranosti.

Pozor, Primorci! V vseh občinah zase denega ozemlja se vrši popisovanje državljanov. Vsled tega pozivamo vse v Jugoslaviji bivaajoče Primorce, ki niso in tudi ne bodo optimalni za jugoslovansko državljanstvo, naj se v lastnem interesu takoj pisмено prijavijo svojim domovnim občinam, da jih vpišejo v imenik novih državljanov Italije. Prijavi je priložiti od tukajšnjih občinskih uradov potrjene družinske liste.

Za tužce. Beograjska vlada je naročila vsem političnim oblastim, da pozivljejo vse tiste osebe, ki bivajo v naši državi, a so podaniki tujih držav, da si morajo v teku treh mesecev preskrbeti uradne listine ali legitimacije, sicer se jih bo izgnalo iz države.

Zemljevid slovenskega ozemlja, ki ga je izdala Slovenska Matica v Ljub-

ljani, je vnanjim naročnikom — izvzemši onim, ki so naročili nalepljene izvode — že razposlala. Ko prejme Matica naročeno platno, ga bo razposlala tudi slednjim. Zemljevid, ki stane 80 K (z ovčjem 82 K, po pošti 92 K) dobe ljubljanski naročniki proti izkazilu o plačani naročnini v društveni pisarni na Kongresnem trgu št. 7 II ob delavnikih od 2. do 5. ure popoldan. Ker obsega naklada zadostno število izvodov, priporočamo zemljevid tudi onim, ki naročnine doslej še niso plačali.

Iz Maribora.

Zahvala.

»Volksstimmi« se zahvaljuje za reklamo staro in novo —

uredništvo.

Društvo jugoslovanskih državnih uslužbencev v Mariboru priredi v torek dne 11. oktobra ob 20. uri v mali dvorani Narodnega doma sestanek. Poročalo se bo o ustanovitvi Centralnega saveza državnih uslužbencev v Beogradu ter o službeni pragmatiki.

Lep športni uspeh je dosegel gosp. Orest Žunkovič pri letošnjem lawn-tennis-turnirju v Ljubljani. Mariborski tenis klub je tekmoval 2. oktobra proti ljubljanski Iliriji. Žunkovič je zmagal proti lanskemu prvaku Slovenije gosp. Pelanu kakor tudi proti gosp. Beltranu, koji je nosil dosedaj prvenstvo v Sloveniji, tako, da je sedaj pravzaprav on prvak Slovenije. — Gospod Žunkovič je medicinec in ima pristno angleško športno šolo. On je najstarejši sin našega slovitega gospoda Davorina Žunkoviča.

Odsek amaterfotografov S. P. D. v Mariboru vabi vse člane in prijatelje na odsekovo večer, ki bo v četrtek, dne 13. oktobra, ob 8. uri zvečer v klubovi sobi Narodnega Doma. — Izvršujoči člani so naproseni, da prinesejo s seboj posnetke s Pohorja. Polnoštevna udeležba obvezna. Odbor.

Orlovski vestnik.

Celjski Orel ima svoj redni občinski zbor v torek dne 18. oktobra ob 8. uri zvečer v tajništvu Slov. ljudske stranke pri Belem volu. Povabljeni so posebno novi člani iz mesta.

Širite katoliške liste!

Razgled po svetu.

20 let med divjaki. Vseučilišni profesor Hobbs v Michiganu v Ameriki se je pred nedavno podal na znanstvena preiskovanja Karolinskih otokov v Tihem morju. Na otoku Kusai je med ondnotnimi divjaki našel angleškega kapetana Leandra West, ki je leta 1901 odplul na ladji »Horatie« na raziskovanje teh otokov. Ladjo »Horatie« je vihar razbil ob skali in od cele posadke se je edino ta kapetan rešil na otok Kusai. Kapetan Leander West živi že 20 let med ondnotnimi divjaki, je popolnoma podivjal in profesor Hobbs je le z veliko težavo izvedel od kapetana odkod da je doma. Profesor bi ga bil kaj rad spravil nazaj v Evropo, toda ta podivjani kapetan Anglež leži bolan in ni sposoben za dolgo vožnjo v Evropo. Kapetan West nima na sebi niti trohice evropske obleke, kajti oblečen je tako, kakor so oblečeni tamošnji divjaki, v listje širokih palmovih vej, a preživljal se je od sadja in jajc neke posebne vrste golobov; že celih 20 let ni zavžil nobene kuhane ali pečene jedi, ker si ni mogel na noben način napraviti ognja.

Veselični davek.

V veljavno je stopil nov, takozvani veselični davek, ki se pobira od vsake prireditve, na kateri se ljudstvo zbira radi zabave in razvedrila, kot so n. pr. predstave v gledališčih, cir-Fusih, kinematografih, koncertih, plesne prireditve, glasbene prireditve, dirke, gugalnice itd. sploh vse prireditve, ki se vrše z vstopnino ali brez vstopnine, ne glede na to, na kakšen način se pobira vstopna, bodisi s prostovoljnimi prispevki, članarino pri društvih itd. Oproščeni od veseličnega davka so: zabave na vaških slavnostih, cerkvenih slovesnostih, narodnih svečanostih, ako se prirejajo na krajih, ki so za to določeni. Nadalje so oproščeni koncerti in zabave, ki jih prireja šolska uprava ali šolska mladina v šolskih prostorih v korist učencev dotične šole. Istotako so oproščena veseličnega davka poučna predavanja, poučne ali gospodarske razstave, orlovska in sokolska društva, športna društva, ako te prireditve niso v zvezi s plesno veselico, nadalje prireditve prostovoljnih gasilnih društev v svrhu nabave gasilnega orod-

ja ali gasilnih priprav. Višina veseličnega davka je odmerjena sledeče: 10% od gledaliških, koncertnih in drugih prireditev, ki so umetniškega značaja, ako to potrdi oblast, in ako niso v zvezi z plesnimi prireditvami, od vseh ostalih prireditev se pa pobira 20% veseličnega davka. Višina davka se odmerja od vrednosti vstopnice in steer od celotno vplačanega zneska. Vsaka vstopnica se mora dati 24 ur pred prireditvijo pri davčnem uradu žigosati. Vstop k zabavam brez žigosane vstopnice je strogo prepovedan. Vstopnice morajo biti vezane v knjižice, imeti označeno vrednost in razdeljene v tri dele: juksto, talon (vstopnica) in kupon. Pri vstopu na prireditev mora prireditelj odtrgati od vstopnice kupon, tako, da ostane stran ki samo talon (vstopnica). Če kupon ni odtrgan, se kaznuje z globo od 20 do 200 dinarjev. Ako za prireditev niso določene posebne vstopnice, mora prireditelj vpisati v poseben seznam vse osebe, ki so plačale vstopnino ter tudi višino vplačanega zneska. Ta seznam mora prireditelj podpisati ter drugi dan izročiti davčnemu uradu, ki pobere veselični davek, ki znaša od 10—20% Ta davek se odmerja od velikosti lokala, števila udeležencev itd. Kazenska določila za tozadevne prestopke so zelo ostra, kajti denarna globa se odmerja od 200—20.000 dinarjev. Kazen se naloži v prvi vrsti prireditelju zabave ali predstavniku društva, ako bi pa bila v tem slučaju denarna globa neizfirljiva, se globa iztrija od lastnikov lokala. Prošnja za povračilo takse od nerazprodanih vstopnic se mora vložiti v roku 5 dni pri davčnem uradu, ki je takso pobral. Taka prošnja je koleka presta. Zoper kak tozadevni odlok je vlagati pritožbo v teku 15 dni na generalno direkcijo neposrednih poreza v Beogradu in sicer se mora pritožba vložiti pri davčnem uradu, ki je izdal dotični odlok. Pritožbe zoper razsodbe o kaznovanju v zadevah veselične takse je vlagati v treh dneh po dostavitvi razsodbe pri davčnem uradu, ki je razsodbo zrekel na delegacijo ministrstva financ v Ljubljani. Take pritožbe se morao kolkovati s kolekom po 6 din. Vsa naša društva in prireditelji zabav resno pozivamo, da se teh določil drže zelo strogo in natančno, kajti tozadevne kazni so zelo hude.

Vsakovrstno špecerijs. blago

kot kavo, sladkor, milo, karbid, petrolej prodaja zelo po ceni

J. Sirk, Maribor, 2-8 Glavni trg. 705

Velika izbira

sukna, perila, odej, gotovih oblek, dežnikov, posteljne-ga perja po znižanih cenah se prodaja pri

J. TRPIN, v Mariboru 9-10 Glavni trg 17. 522

Širite „Stražo“!

Oglejte si, in naročite zimsko obleko ali zimsko suknjo (Stuizer) v manu-fakturni trgovini

Rudolf Niefergal, Koroška cesta 1, lastna krojačnica (Fr. Safran) 3-3 565

ter bodete prepričani, kakor že mnogo drugih o solidni ceni ter prvovrstni izdelavi oblek. Istotako se ima v zalogi zimsko perilo, posteljne odeje, koce, volneni triko, barkenti, nogavice i.t.d. Lastna krojačnica! Solidne cene!

Organist in cerkvenih cecilijane, tenorist neoženjen, 27 let z dobrimi pričevali navdušen za cerkveno petje z pogoji pevskih moči, želi premeniti svojo sedanjo službo radi neprimerne stanovanja. Ponudbe je vpsolati na Josipa Kranjc, Slov. Bistrica 44. 573

ZELJA v glavah

kupi vsako množino J. SIRK, Maribor, Glavni trg. 704

Električno luč

z 10-40 žarnicami dobi vsaka hiša, trgovina in gostilna s presneljivim strojem, ki ga žene bencin. Teža 80 kg. Cena je 6500 din. Več pove Niefergal, Maribor, Koroška cesta 1. 5-536

Naročajte naše liste!

Potrtega srca naznanjam sorodnikom, znancom in prijateljem tužno vest, da je moja ljubljena žena

Ivana Jarc, roj. Baumgartner

posestnica pri Sp. Sv. Kungoti

v soboto, 8. oktobra 1921 ob 8. uri zvečer previdena s sv. zakramenti za umirajoč po dolgi mučni boleznii Bogu vdana v 38. letu starosti mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb blage ranjke se bo vršil v torek, dne 11. oktobra ob 9. uri dopoldne od hiše žalosti v Gradiški na župnijsko pokopališče pri Spodnji Sv. Kungoti.

Spod. Sv. Kungota, 8. oktobra 1921.

575

Ivan Jarc, soprog.

Proti dobremu plačilu se vzame v najem večji prostor za delavnico ali skladišče. Ponudbe na upravnništvo lista.

Dekle z dežele 17-18 let staro se išče k dvema otrokoma. Arhitekt Schell, Slovenska ulica 16, Maribor. 574

Inserati v Straži imajo uspeh!

Lajca iz hladilnice

prodajamo vsak dan na Glavnem trgu — v Mariboru, komad po 2.80 K.—

Eksportno društvo.

Matheis, Suppanz & Co. Cvetlična ulica šte. 18.

Kupim

vse neuporabne zlate predmete kakor verižice, obeske, prstane, zapestnice, uhane, srebrn in zlati denar i. t. d., kateri predmeti vam leže doma in jih ne nosite, trdka

R. Bizjak

trgovina ur, zlatnine in srebrnine Maribor, Gosposka ulica 16.

Spodnještajerska ljudska posojilnica

Stolna ulica šte. 6.

v Mariboru

reg. zadr. z neom. zav.

Obrestuje vloge po 4% in 4 1/4%

Daje posojila na vknjižbo ali poroštvo. Stroški so neznatni, ker oskrbi zavod vknjižbo brezplačno.

Za varnost vlog jamči rezervni sklad, naložen v vinogradnem posestvu, v hiši in stavbiših na najlepšem prostoru v Mariboru.

Rentni in invalidni davek plačuje posojilnica sama.